

17 okt. 1941.

Svalbard er av den største betydning for fremtidens Norge.

Vi skal kunne dekke hele vårt kullbehov fra våre egne gruber. — Men nu har «våre venner» ødelagt anlegget, satt fyr på kullene og bortført befolkningen.

Professor Adolf Hoel taler i Tønsberg.

Professor Adolf Hoel holdt igår aftes et foredrag i Tønsberg om Norges interesser i Nordishavet, et foredrag som blev påhørt med den største interesse og som utløste stormende begeistring.

Menneskene har snart opfyldt bibelens ord som påbyr oss å gjøre oss jorden underdanig, begynte taleren, og det gjenstår nu bare endel av traktene rundt polene og dem er man nær ved å komme tillivs nu. Et av foregangslandene i dette arbeide er Norge, og når nordmennene har gått så hårdt inn for denne oppgave kommer det av at vårt folk på grunn av landets beskaaffenhed er nødt til å ferdes på havet og at Nordishavet med dets omliggende fiske danner et naturlig livsrum for oss — et livsrum som vi trenger for at folk skal finne de økonomiske muligheter de må ha.

Professoren gav så en oversikt over de næringsveier nordmennene gjennom lengre og kortere tid har drevet i Nordishavet. Først og fremst og eldst av all virksomhet i disse strøk er selfangsten, en meget risikabel levevei som har kostet landet

alt for meget av fartøi og mannskap og som forhåpentlig når krigen er slutt vil bli tatt op igjen i en tryggere og sikrere bane. I den senere tid har selfangsten innbragt landet 1½ million kroner året på første hånd, men den endelige verdi etter foredling og annen behandling har været adskillig større. Disse penger er hovedsakelig kommet våre fattigste landsdeler til gode.

Foredragsholderen gikk så over til å omtale andre næringsveier der nord, hvalfangst, jakt og fiske, og gav en interessant skildring av fangstfolkenes liv på feltet. Det er en hård tilværelse de frister, men de som først har fått smaken på det lengter alltid tilbake.

Den nyeste næringsvei nordmennene har gitt sig i kast med i disse trakter er kulldriften, den største

bedrift vi nogen gang har hatt der oppe. Professoren nevnte, at når man utnyttet alle de brenselmuligheter vi har her i landet på beste måte, skulde vi, når vi kom inn i fredeligere tider, kunne kull-fø oss selv med Svalbard-kull. I det hele tatt, fremholdt professoren, er Svalbard et land av den aller største betydning for fremtidens Norge, men dessverre har våre «venner» avlagt Bjørnøya og Svalbard et besøk, ødelagt stasjoner, ført befolkningen til England og satt fyr på kullene. Som grunn angav de at kullene blev sendt til Tyskland, skjønt vi alle vet at meget av den blev spredd rundt om i vårt eget land.

Taleren kom også inn på betydningen av de senere års turisttrafikk i polaregnene. For Norge har det efter hvert opstått nok av problemer som særlig Russland i øst og Danmark i vest har skaffet oss. Russland har trukket op grenser som har været svært lite gunstige for Norges jakt- og fiskeinteresser. Og Danmark fikk som kjent i 1936 suverenitet over Grønland. Det er imidlertid vårt håb og vår tro, sluttet professoren, at Norges interesser i Nordishavområdet vil bli varetatt ved en kommende fredskonferanse. Det gjelder bare at vi har våre krav ferdige og vel underbygget, noget som vår nuværende regjering er fullt opmerksom på.

Aftenposten nr. 444.

24. Sept. 1941.

Harmfylt protestresolusjon i Tønsberg mot det engelske overfall nordpå.

Avgitt under sterk tilslutning på Snorrefesten.

Tønsberg, 23. septbr.

På det vellykte Snorremøte i Tønsberg, hvor kst. statsråd dr. Gulbrand Lunde talte, blev det fattet følgende resolusjon:

«Nasjonalsinnede kvinner og men, samlet til møte i Tønsberg sammen med dr. Gulbrand Lunde i anledning av Snorre-jubileet, benytter anledningen til å fatte en harmfylt avskyresolusjon i anledning av de engelske overgrep mot Norges livsinteresser, først ved undertrykkelsen av Norges saga, Is-

land, senere ved engelsk overdragelse av Svalbard til bolsjevikene og sist det hjerterå angrep på fredelige ruteskib, hvor hundrer av landsmenn mistet livet.

Vi vender oss i avsky fra den slags krigsførsel og vil samtidig på det alvorligste advare de nedbrytende krefter i vårt folk.»

Resolusjonen blev hilst med kraftig bifall og fikk sterk og enstemmig tilslutning fra det overfylte lokale.

"Politiken" m. 342.

11 Sept. 1941.

Spitzbergen atter forladt af Landgangsstyrkerne

*Forinden var hele Befolkningen evakueret
og Kulminer og Radiostation ødelagt*

Stockholm, Onsdag.

EN Korrespondent om Bord paa de britiske Krigsskibe, som eskorterede de engelske, kanadiske og norske Styrker, der udførte Aktionen mod Spitzbergen, telegraferer, at de allierede Soldater ødelagde samtlige Kulgruber samt et Parti Kul paa 150,000 Tons, som efter at være overhældt med Olie og Benzin blev stukket i Brand. Endvidere ødelagdes Radiostationen, som blandt andet var blevet benyttet til værdifulde meteorologiske Undersøgelser, og nogle Fabriker for Behandling af Fiskefangsterne.

Hele Befolkningen evakueredes, og Ekspeditionen er nu vendt uskadt tilbage til England. Paa Spitzbergen findes intet tilbage, som kan være til Gavn for Fjenden.

Under Opholdet paa Øerne foretog Landgangsstyrkerne Fisketure og Jagtekspeditioner, ligesom der blev arrangeret en Fodboldmatch. Det fortælles endvidere, at der paa Øgruppen udkom et Dagblad, Spitzbergens Polarpost, og selv om Bladet kun bestod af én Side, var det til stor Glæde for de isolerede Indbyggere.

Aktionens Betydning

I London bedømmes Betydningen af Ekspeditionen temmelig svævende, selv om Bladene slog Nyheden op med store Overskrifter. Times bragte Meddelelsen under en tospaltet Overskrift, noget, som dette gamle traditionsrige Blad ellers kun anvender ved store betydningsfulde Krigsbegivenheder.

I militære Krese bedømmer man imidlertid det hele mere nøgternt og gør i øvrigt opmærksom paa, at Pressens Spekulationer over Aktionen Betydning foretages „med stor Foragt for væsentlige Fakta som Spitzbergens Afstand fra Norge og Murmansk“.

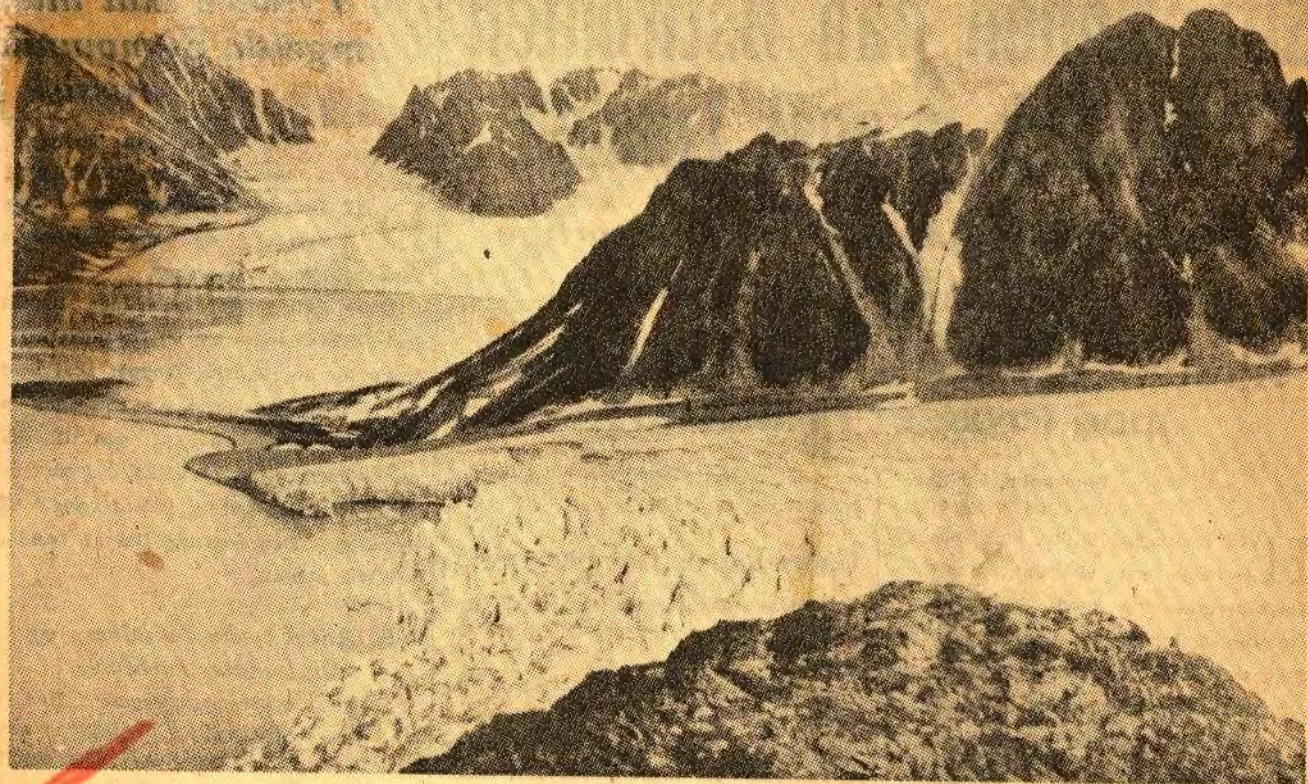
Imidlertid er der næppe Tvivl om, at ret store Militærstyrker har deltaget i Ekspeditionen, og „Dagens Nyheter“s London-Korrespondent antyder, at der muligvis bag ved det kortfattede engelske Communiqué skjules Maal og Skridt, som først senere vil blive bekendtgjort. I alle Tilfælde har Aktionen været en Stimulans for de store Dele af den engelske Offentlighed, som tørster efter større britisk Aktivitet.

Interesse for Murmansk

Murmansk beskrives i Eftermiddag nærmere i den engelske Presse og betegnes som en vigtig russisk Udpust ved Ishavet, hvis Befolkning under Sovjettiden er vokset fra 5000 til 130,000 Mennesker. Russiske Ingeniører paaastaas at have skabt „Mirakler“, som har kostet langt over 1 Milliard Kroner, og set fra et Forsvarssynspunkt skal Byen være fortræffeligt beliggende. Trods den Forbindelsesvej, som nu er aabnet over Iran, bør man ikke se bort fra Murmansk-Ruten, hedder det. Den britiske Flaades Nærværelse betragtes ogsaa som et godt Tegn paa, at Hjælpen til Rusland stadig vokser.

S. B.

Politiken nr. 841.
10 Sept. 1941.

Typisk Parti fra Spitzbergen, hvis Natur meget ligner Grønlands.

Englændere og Kanadiere landsat paa Spitzbergen

*Hele Befolkningen, i alt 700 Mennesker, ført
til England med britiske Krigsskibe*

*Forlydender om at Tropperne er taget bort igen
efter at have ødelagt Kulminerne*

London, Tirsdag.

United Press til Politiken.

ENGELSKE allierede Styrker har besat Spitzbergen, meddeles det officielt. De engelske Operationer er ikke paa noget Tidspunkt blevet afbrudt af tyske Vaaben.

Spitzbergen, der aarligt producerer 350,000 Tons Kul, har ikke været okuperet af Tyskland, ligesom der ikke befandt sig nogen tysk Garnison eller tyske Flaadekræfter i Nærheden, oplyses det.

Samtlige norske Statsborgere, der var beskæftiget i Minerne, er blevet ført til England om Bord paa de engelske Krigsskibe. Det drejer sig om i alt 700, hvoriblandt befinder sig 30

tilbage. Saaledes meddeles det fra Ottawa, at de kanadiske Styrker, der deltog i Okkupationen, har forladt Spitzbergen igen, og det antydes, at heller ikke de engelske Styrker er blevet tilbage.

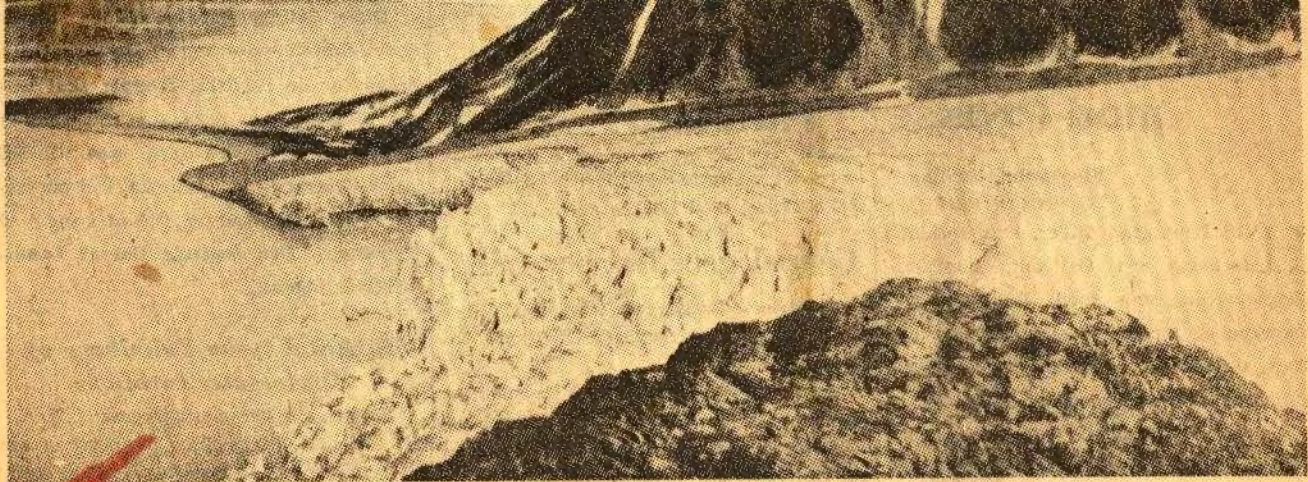
Man spekulerer nu paa, om det er Englands Hensigt at benytte Spitzbergen som Flaade- og Luftbasis, eller om det virkelig skulde være Tilfældet, at Okkupationstropperne helt er blevet trukket tilbage.

Ogsaa Russere paa Spitzbergen?

London, Tirsdag. (S.T.B.).

(via Transnews, New York).

Officielt meddeles, at de sovjetrussiske

Typisk Parti fra Spitzbergen, hvis Natur meget ligner Grønlands.

Englændere og Kanadiere landsat paa Spitzbergen

*Hele Befolkningen, i alt 700 Mennesker, ført
til England med britiske Krigsskibe*

*Forlydender om at Tropperne er taget bort igen
efter at have ødelagt Kulminerne*

London, Tirsdag.

United Press til Politiken.

ENGELSKKE allierede Styrker har besat Spitzbergen, meddeles det officielt. De engelske Operationer er ikke paa noget Tidspunkt blevet afbrudt af tyske Vaaben.

Spitzbergen, der aarligt producerer 350,000 Tons Kul, har ikke været okuperet af Tyskland, ligesom der ikke befandt sig nogen tysk Garnison eller tyske Flaadekræfter i Nærheden, oplyses det.

Samtlige norske Statsborgere, der var beskæftiget i Minerne, er blevet ført til England om Bord paa de engelske Krigsskibe. Det drejer sig om i alt 700, hvoriblandt befinder sig 70 Kvinder og ca. 70 Børn. Kun nogle faa Eskimoer og Lapper er blevet tilbage.

Det engelske Krigsministerium erklærer i sin Redegørelse, at „Okkupationen af Spitzbergen er sket for at forhindre Tyskland i at drage Fordel af de rige Kulminer.“

Okkupationen af Spitzbergen betragtes i London som et vigtigt Led i Englands Bestræbelser for at skabe og sikre en Forbindelsesvej over Havet til Sovjetunionen.

Er Tropperne allerede trukket bort igen?

Der verserer paa den anden Side Forlydender om, at de allierede Styrker, efter at Kulminerne er blevet gjort ubrugelige for en Aarrække, atter er trukket

tilbage. Saaledes meddeles det fra Ottawa, at de kanadiske Styrker, der deltog i Okkupationen, har forladt Spitzbergen igen, og det antydes, at heller ikke de engelske Styrker er blevet tilbage.

Man spekulerer nu paa, om det er Englands Hensigt at benytte Spitzbergen som Flaade- og Luftbasis, eller om det virkelig skulde være Tilfældet, at Okkupations-tropperne helt er blevet trukket tilbage.

Ogsaa Russere paa Spitzbergen?

London, Tirsdag. (S.T.B.).

(via Transnews, New York).

Officielt meddeles, at de sovjetrussiske Stridskræfter, som samtidig med de engelsk-kanadiske Styrker var ankommet til Spitzbergen, vil forblive paa Øerne.

Tysk Bedømmelse

Berlin, Tirsdag. (R.B.).

I den af den britiske Efterretningstjeneste meddelte Besættelse af Spitzbergen maa man efter ledende tyske Kreses Mening utvivlsomt se et nyt Bevis paa den voksende Prestigetrang hos Englænderne, hvem man i Betragtning af den derværende strenge Vinter ønsker megen Fornøjelse af denne nye Landerhvervelse. Hvis der efter tysk Opfattelse tilkom dette Omraade en væsentlig militær Betydning, vilde man sikkert ikke have ladet Englænderne komme i Forkøbet.

Engelske og norske Blades
Kommentarer Side 2

Fritt Folk nr. 211
10 Sept. 1941.

Svalbard besatt av britiske og kanadiske tropper

En stor del av de norske grubearbeidere „evakuert“ til England, hvor de tvinges inn i britisk krigstjeneste.

Fra London telegraferes til NTB gjennom Reuter at britiske og kanadiske stridskrefter nylig er landsatt på Svalbard.

Det fremgår av de engelske meldinger at en stor del av grubearbeiderne på Svalbard og deres familier er «evakuert» til England hvor de blir satt inn for «de alliertes krigsanstrengelser» som det heter.

Før landgangen blev gjort var det gjennom rekognosering bragt på det rene at det ikke fantes tyskere på Svalbard. Det er mest kanadiere som er kommet. Etter landgangen blev befolkningen opfordret til å reise til England. De fleste er grubearbeidere som nu åpenbart må arbeide i de engelske gruber.

DET ER KULLGRUBENE ENGELSKMENNENE VIL HA TAK I.

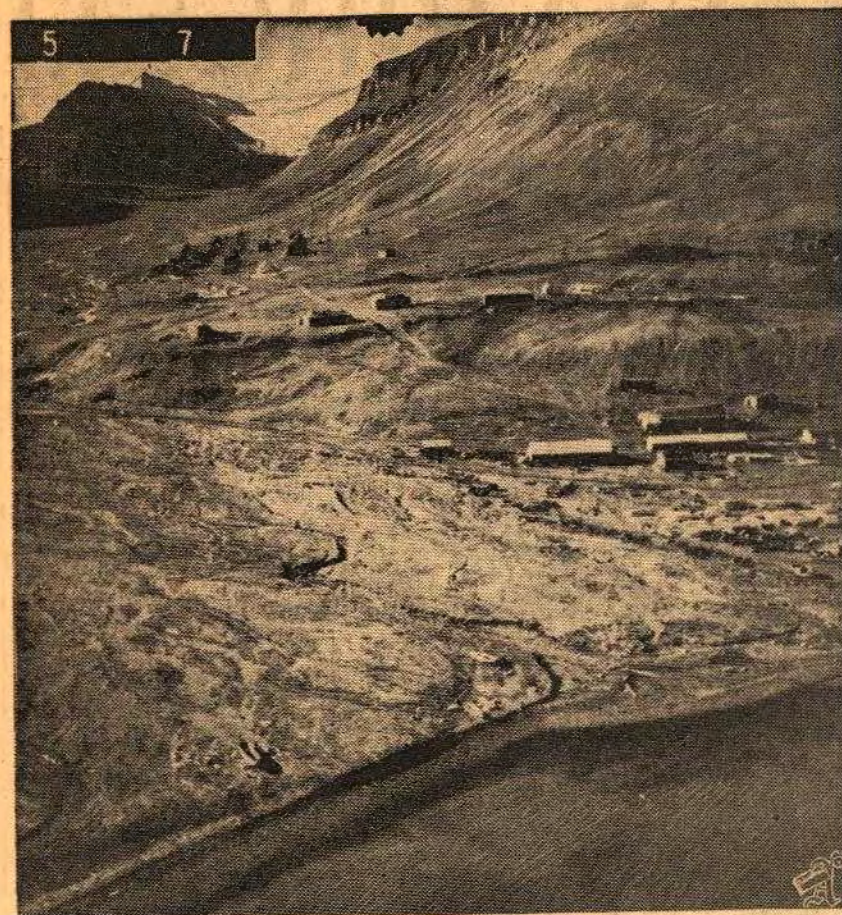
I et kommuniqué som det britiske krigsdepartement har sendt ut om besettelsen av Svalbard erklæres det at man på grunn av forskjellige forhold alt for lang tid siden hadde besluttet å sende britiske tropper til arktiske områder. Særlig var det kullgrubene man ville ha tak i. Selve okkupasjonen skal etter det britiske kommuniquéet ha foregått uten skuddveksling. De norske familier og arbeidere som er kommet til England, efter andre britiske meldinger, skal omfatte omtrent hele befolkningen på Svalbard.

Besettelsen av Svalbard er den første operasjon som de kanadiske tropper har foretatt utenfor Storbritannia på over ett år, melder Reuter. Kanadiere var eskortert av en stor flotille krigsskip og mange fly.

De britiske rovklørs nyeste bedrift.

Britiske rovklør har altså igjen krasjet i norsk land. Denne gang var det den vesle øgruppen oppe i Nordishavet med sin vesle norske koloni som utsattes for overgrep.

Første gang man hører om Svalbard er i islandske annaler fra 1194

Longyearbyen med grubenedgangen.

Engelskmennene har ødelagt alle viktige norske anlegg på Svalbard.

Offisiell britisk innrømmelse av voldsdåden.

Et iltegram fra London til Norsk Telegrambyrå sent i natt melder at engelskmennene har ødelagt alle viktige anlegg på Svalbard. Det engelske telegrambyrå Reuter sendte nemlig i natt ut følgende melding:

En av våre korrespondenter som fulgte med et av skibene som ledsaget ekspedisjonen til Svalbard, forteller at de alliertes soldater ødela kullgrubene samt et depot på 150,000 tonn kull. De ødela også radio-stasjonen som tyskerne brukte for å få verdifulle værmeldinger.

Hele befolkningen blev evakuert, og ekspedisjonen vendte tilbake til England i god behold. Det er ikke tilbake noget på Svalbard som kan være til nytte for fienden.

Efter dette ser det altså ut til at «de alliertes» styrker er trukket tilbake fra Svalbard.

nyeste bedrift.

Britiske rovkjør har altså igjen krafset i norsk land. Denne gang var det den vesle øgruppen oppe i Nordishavet med sin vesle norske koloni som utsattes for overgrep.

Første gang man hører om Svalbard er i islandske annaler fra 1194 og i Landmannaboken, omkring år 1230. Navnet betyr «den svale kyst», og var utvilsomt det land som man i sagatiden mente forbandt Grønland med Bjarmeland. Sammen med Bjørnøya, Kvitøya og Kong Karls land utgjør øgruppen vel 60,000 kv.km.

Øgruppen omtales imidlertid i den første del av middelalderen, og nederlendene Barents og Heemkerk gjorde sogar krav på å være de første opdagere av øene i år 1596. Vedovergangen til den 19. århundre kom de første overvintre, og rester av deres primitive hytter påvises fremdeles. Men de norske fangstfolk fra Hålogalands nordligste byer overtok etter hvert ledelsen på fangstområdene og nu overvintrer hvert år en rekke norske fangstfolk der oppe.

Det er kullgrubene engelsmennene vil ha tak i, heter det. Det britiske imperium har altså ikke nok med sine egne kull som de gjennom en årrekke har påtvunget oss, og derved hindret utbyggingen av våre naturlige kraftkilder, fossene — de hvite kull. Norges eneste grube-felt måtte også innlemmes i Storbritannias «livsrum», og den vesle norske kolonis medlemmer der oppe under Polhimmelen er tvunget til England for å settes inn i britisk krigstjeneste.

J. H.

ikke tilbake noget på Svalbard som kan være til nytte for henden.
Efter dette ser det altså ut til at «de alliertes» styrker er trukket tilbake fra Svalbard.

Aftenposten nr. 419.

10 sept. 1941.

Alle viktige anlegg på Svalbard ødelagt „De alliertes“ styrker trukket tilbake?

ET iltegram fra London til Norsk Telegrambyrå sent natt til onsdag melder at engelskmennene har ødelagt alle viktige anlegg på Svalbard. Det engelske telegrambyrå Reuter sendte nemlig inatt ut følgende melding:

«En av våre korrespondenter som fulgte med et av skibene som ledsaget ekspedisjonen til Svalbard, forteller at de alliertes soldater ødela kullgrubene samt et depot på 150 000 tonn kull. De ødela også radiostasjoner som tyskerne brukte for å få verdifulle værmeldinger. Hele befolkningen blev evakuert, og ekspedisjonen vendte tilbake til England i god behold. Det er ikke tilbake noget på Svalbard som kan være til nytte for fienden.»

Efter dette ser det altså ut til at «de alliertes» styrker er trukket tilbake fra Svalbard.

Fritt Folk Nr. 211

10 Sept. 1941.

England rykker frem — mot Nordpolen.

Fra Fritt Folks utsendte
medarbeider.

Berlin, 9. september.

Landsetningen av kanadiske og
norske emigrantavdelinger på Sval-
bard ansees på vel underrettet tysk

hold som en fortsettelse av den britiske strategiske plan om å føre krigen mot den européiske kontinentale blokk videre fra periferien. Av den grunn er den ganske vittig betegnet som — «et skritt mot Nordpolen». Tross det er langt mellom Svalbard og Dakar i fransk Vest-Afrika, som man også lengter etter å besette, er man selvsagt på underrettet tysk hold mere enn opmerksom på at fly- og flåtestasjoner på en rekke av de mellemliggende øer kan skaffe større muligheter for å motvirke de tyske sjøstridskrefters operasjoner på det store hav, enn det ellers vilde ha været tilfelle. Ekspedisjoner til Svalbard er sannsynligvis også en gestus overfor bolsjevikene, idet fjernkampfly muligens kan rekke frem over Island og Svalbard til Sovjet-Samveldets ennå ubesatte nordlige områder. På tysk hold vet man imidlertid at man vil være enhver ny oppgave på den nordlige krigsskueplass voksen. Og Murmansk vil før eller senere få samme skjebne som St. Petersburg nu går i møte, — hvis det skulde være planer oppe i London om å understøtte bolsjevikstyrkene på Murmanskysten.

Grundtvig Gundersen.

BERLIN UNNER DET BRITISKE PROPAGANDA-DEPARTEMENT DENNE «TRIUMF».

Også NTB's spesielle korrespondent i Berlin understreker at den britiske aksjon mot Svalbard tillegges mindre betydning på autoritativt hold i den tyske rikshovedstad. Man

understreker at øgruppen, om den hadde hatt nevneverdig strategisk betydning, i så fall forlengst hadde været tatt av den tyske forsvarsmakt. I Wilhelmsstrasse er man nærmest av den opfatning at besettelsen er skjedd av prestisjemessige grunner, og man unner gjerne det britisk propaganda-departement som under denne krig av lett forklarlige grunner ikke har hatt nogen lett oppgave, gleden av å kunne melde at et nytt stykke land, denne gang like under Nordpolen, er besatt av britiske tropper.

Refusjon Nr. 418
9 Sept. 1941.

Svalbard besatt av britiske og kanadiske stridskrefter.

Fra London telegraferes til N. T. B. gjennom Reuter, at britiske og kanadiske stridskrefter nylig er landsatt på Svalbard.

Det fremgår av de engelske meldinger at en stor del av grubearbeiderne på Svalbard og deres familier er evakuert til England hvor de blir satt inn for «de alliertes krigsanstrengelser», som det heter.

Før landgangen blev gjort, var det gjennom rekognosering bragt på det rene, at det ikke fantes tyskere på Svalbard. Det er mest kanadiere som er kommet. Etter landgangen blev befolkningen opfordret til å reise til England. De fleste er grubearbeidere, som nu åbenbart må arbeide i de engelske gruber.

*
I en meddelelse, som er sendt ut gjennom Press Telegraph fra New York heter det, at de viktigste kullgrubebyer på Svalbard er besatt og

at meldingen om denne aksjon, som lenge har været ventet, blev sendt ut av admiralitetet i London. En britisk flåteavdeling bragte med kanadiske, britiske og norske styrker. Det heter videre, at man i New York har festet sig ved at overkommandoen for besettelsen var overlatt kanadiske officerer.

Til slutt heter det i P. T.s meddelelse: Om ikke lang tid blir veien til Svalbard sperret av is, og så vidt vites er det bare sovjet-russerne som for tiden forfølger over isbrytere som kan holde passasjen oppe. Kullene på Svalbard er av stor betydning for de sovjet-russiske styrker i Murmansk og Fjern-Karelen, og man går derfor ut fra at alt vil bli gjort for å holde de russiske gruber igang.

Britisk kommunike om besettelsen av Svalbard.

I et kommunike som det britiske krigsdepartement har sendt ut om besettelsen av Svalbard erklæres det, at man på grunn av forskjellige forhold alt for lang tid siden hadde besluttet å sende britiske tropper til arktiske områder. Særlig var det kullgrubene man vilde ha tak i.

Seiye okkupasjonen skal efter det britiske kommunike ha foregått uten skuddveksling. De norske familier og arbeidere som er kommet til England, efter andre britiske meldinger, skal omfatte omtrent hele befolkningen på Svalbard.

Besettelsen av Svalbard er den første operasjon, som de kanadiske tropper har foretatt utenfor Storbritannien på over et år, melder Reuter. Kanadierne var eskortert av en stor flotille krigsskip og mange fly.

9 Frii Folk m. 9
2 Mars 1940.

Beredskaps- politikk.

For Norge ville det antagelig være en større katastrofe å bli avskåret fra tilførsel av kull enn av korn. Så fullstendig avhengig av kull er et moderne samfund av idag.

Norge får storparten av sine kull fra England. Ishindringer sammen med et stort antall krigsforliste kull-laster har gitt oss en forsmak på hvad svikt i den normale kulltilførselen betyr for oss. Bedrifter måtte stoppe, det private brenselforbruk innskrenkes, osv. Slik det er stelt med landets forsyninger — uforberedt som vi overhodet er på avbrekk i den vanlige livsførsel — er det ikke anderledes enn at den dag kulltilførselen stanser, er det bare et spørsmål om tid før hele samfundsmaskineriet går istå.

Norge er et av de misunnelsesverdige land som eier betydelige kullforekomster. Enda. På Svalbard har vi kull-leier som, utnyttet på forsvarlig måte, ville ha gjort tilværelsen mindre bekymringsfull for oss enn den er idag. Men våre politikere holder ikke mål. Det er med Svalbardkullene som med andre livsviktige ting: De er blitt forsmøtt. Og så er resultatet blitt dette: Norge eier ni tiendedeler av kull-leiene på Svalbard og produserer år om annet 2—300000 tonn, mens Sovjet-Russland som eier en tiendedel, produserer 50 pct. mer på sin part. Denne utvikling burde forlenget ha gitt våre politikere noe å tenke på.

Alle land som eier kullforekomster, utnytter dem til det ytterste. De vet at saken har ikke bare en økonomisk side men i høi grad også en politisk. Norges avhengighet av engelske kull er sikkert ikke så stor i realiteten som den søkes gitt utseende av — det fins andre kulleksporterende

land enn England. Avhengigheten slik den fortoner seg idag, er delvis et resultat av et samspill mellom partipolitiske og økonomiske særformål og britiske interesser. Men bekymringsfull er den, hvordan den enn betraktes.

I 1917 engang, da nordmennene viste tegn til ulydighet mot Storbritannia, ble vi truet med stans i den engelske kulleksport. Vi falt tilfote. Erfaringer av det slaget f. eks. skulle tilsi at det fra første stund ble satt full kraft inn på å utbygge kullgrubene våre, få opp driften til høieste ydeevne og opprette lagerplasser, enten et sentrallager i Nord-Norge eller lagerplasser i hver by bestemt for byens og opplandets behov. Men nei, våre politikere hadde andre og viktigere ting å skjøtte!

Hele vår arktiske politikk forteller om deres nivå. Frantz Josefs land er ett av kapitlene, Grønland et annet, den meningsløse omgang med Guds gaver på Svalbard er et tredje. Sovjet-russisk udugelighet og mangel på initiativ er blitt noe av et slagord. Når det gjelder utnyttelse av de arktiske mulighetene skal iallfall vi tale så sakte om initiativ og denslags! Her har russerne gjort en innsats av dimensjoner, mens vi har latt det hele skure, befunnet oss på vikende front.

Det beryktede isbryter-spørsmålet er karakteristisk for denne gren av norsk politikk. I en liten menneskealder har dets skjebne bestått i utvalg, undersøkelser, innstillinger, innhentede anbud, utsettelse, nye kommisjoner, «betenkninger» — en masse betenkninger. Nå er isbryteren atter ute og rusler og går i denne gamle ruten. For tiden er stoppestedet Handelsdepartementet — hvnr lenge og med hvilket resultat vet ingen.

Tidens Tegn m: 58.

8 Mars 1940.

NORGE kan bli selvberget med kull.

Docent Hoel.

Docent Hoel om Svalbards mulig- heter.

Tidens Tegn har spurt dosent Hoel hvordan det ligger an med isbryterspørsmålet og produksjonen på Svalbard. Er det virkelig den eneste mulige løsning å leie en dansk isbryter?

— All den stund vi har forsømt å løse isbryterspørsmålet i tide, er det i øieblikket ingen annen mulighet til stede, sier dosenten. Den danske isbryter som særlig kan komme på tale, er „Storehjørn“, som er på 2—3000 tonn, med maskiner på 4000 hestekrefter. Man må imidlertid være opmerksom på at den er bygget for Østersjøen, og at den ikke kan karakteriseres som særlig sjødyktig.

— Hvordan er isforholdene ved Svalbard i år?

— De er særdeles vanskelige, de vanskeligste vi har hatt siden 1929.

Men ren hasard å gå til store produksjonsutvidelser før vi har fått en norsk isbryter.

— Og hvordan ligger det an med produksjonen?

— Årets produksjon, ca. 350.000 tonn, er den høyeste vi har hatt, men det har ingen sammenheng med krisen, denne økning var planlagt lenge.

— Kan produksjonen komme enda høyere op?

— Produksjonen kan drives så høit op at Norge blir selvberget med kull. Men det er rene hasard å gå til så store utvidelser før isbryterspørsmålet er løst. Når det f. eks. gjelder gjenoptagelse av driften ved Sveagruben, støter en straks på isproblemet. Vi kommer ingen vei uten en fullt effektiv norsk isbryter. Et annet spørsmål, som også må løses i samme forbindelse, er anlegg av lagerplass. Vi må ha et centralt lagringssted i Nord-Norge, skal vi løse hele kullspørsmålet på nasjonal basis. Uten de foranstaltninger jeg har nevnt, kan vi neppe øke produksjonen med mer enn 150.000 tonn pr. år.

26 okt. 1939.

To artikler
om Svalbard: II

Svalbard- arbeiderne er nordmenn

I en korrespondanse til en Oslo-avis skriver forfatteren Andreas Markusson at forbitrelsen blandt norske arbeidere på Svalbard er stor fordi de *heller ikke* er delaktig i offentlig syke- og ulykkestrygd. Hverken trygdekasse eller Rikstrygdeverket gjelder på Svalbard. Det er formodentlig også uttrykk for at desto lengere man bor fra Oslo jo verre skal man ha det. Nord-Norge har alltid ligget i utkanten, ja helst utenfor norsk bevissthet hos de styrende, bortsett fra de senere års forsøk på å gjøre fiskeriene om til forsorgsvesen istedenfor til den rikdomskilde de burde være. Men ønsker noen å bo ennu lenger nord enn Finnmark, skal det bli verst for dem! Slik må de styrende tenke. Annen forklaring kan ikke gis — for Svalbard har ikke offentlig syketrygd og Rikstrygd for ulykker. Våre norske brødre ligger der nord på ryggen og graver kull til varme for oss i syd — uten noen som helst trygd fra Norges side! Svalbard er norsk, hr. Nygaardsvold, og ingen straffekoloni!

Hvorfor nyter ikke våre landsmenn der oppe de samme offentlige rettigheter som grubearbeidere i Syd-Norge?

Vilde bare pressen ta sig av dette! Det er en skam for oss alle, spesielt for oss som sitter lunt og godt sydpå.

Gå på hr. arbeidsminister Hindahl, eller kanskje det er sosialministeren trygdene sorterer under?

Tiden venter på *dere*! Svalbard er ennu norsk.

Sigurd Myklevand

'A. B. C' m: 2

9 januar 1936.

PÅ PLASS!

Til ytterligere karakteristikk av hr. Mowinckels forsøk på å dementere vår påvisning av hvorledes norske myndigheter, tross flere gunstige anledninger, har forsømt å sikre oss de hollandske grubene på Svalbard, skal vi idag gjengi et brev fra det Nederlandske Spitsbergen Compagni, undertegnet av direktøren hr. Dresselhuyis.

Hr. Dresselhuyis har fått oversendt vår polemikk med hr. Mowinckel og innleder sitt svar med å si at ABC's artikkel ikke gjengir saken «så helt nøiaktig». Som man vil se

ført forhandlinger med den norske regjering Mowinckel om et hypoteklån på 3 000 000 kroner for å sette grubene i drift, hvorunder jeg understreket at dette måtte være i den norske stats interesse da jeg vilde forplikte mig til hovedsakelig å benytte norske arbeidere.... Dette forslag blev, som De vil vite, avslått.

I forhandlingstiden hadde jeg også personlige samtaler med statsministrene Lykke og Hornsrud samt med daværende handelsminister, alt uten resultat. Under disse forhandlinger berørte man også muligheten av salg* til den norske stat, men da herrene ikke viste noen interesse for dette, blev ingen pris nevnt.

Hvad angår tilbudet fra baron Ernest de Goldrum-Verdor om kjøp for et beløp på 4 mill. hollandske gylden, som ifølge hr. Mowinckel skulde ha foreligget den 29. mars 1932, så kjenner hverken jeg eller den angjeldende bank noe til det.

Allerede 18. mai 1931 har den bank som disponerte over 85 pct. av aktiekapitalen, utstyrt mig med definitiv fullmakt til å selge grubene, og allerede i september 1931 førte jeg salgsforhandlinger med den russiske regjering på basis av 2 400 000 gylden.

Denne hr. Guldram-Verdor må altså ha fremsatt det nevnte tilbud helt på eget ansvar, uten at hverken banken eller vårt selskaps direksjon kjente til det.

En ganske enkel forespørsel fra Handelsdepartementet hos vårt selskaps direksjon eller hos vår norske representant, hr. G. Gæver-Krogh hadde for-

ovrig vært tilstrekkelig til å bringe dette på det rene.

At så ikke blev gjort viser tydelig at det hos de norske myndigheter ikke fantes spor av interesse for kjøp av våre gruber.

Mine underhandlinger i Moskva i april-mai 1932 resulterte i at våre gruber 25. juni 1932 blev solgt til sovjetregjeringen for 1 589 690 gylden, d. v. s. 3 530 000 kroner efter den daværende kurs eller 4 355 000 efter den nuværende.

Det sier sig selv at det i årene 1930-1931 gjennom vår representant hr. G. Gæver-Krogh også blev ført en rekke orienterende forhandlinger om salg med de lavere norske instanser. Alt sammen uten noe resultat. Det kan således slås fast, at fra min side blev forhandlinger med den russiske regjering først tatt op efter at jeg kunde føle mig overbevist om at det ikke var noen som helst utsikt til å få grubene solgt til den norske stat.»

Dette brev taler for sig selv. Vi skal forøvrig bringe flere opplysninger om problemet Svalbard i et senere nummer.

* Uthevet av oss.

"A. D. C."

19 D

nemlig da under behandling St. prp. nr. 51—1932 om Statens interesser på Svalbard, hvor man hadde gjort rede for de forhandlinger som i 1929 og 1930 var ført mellom det nederlandske selskap og regjeringen om støtte til selskapet. Om disse forhandlinger henvises til nevnte prp. samt til den som bilag til proposisjonen trykte innstilling fra Svalbard-kommisjonen.

Det kan nevnes at grubene i juli 1932 blev solgt til Sovjetsamveldet for 1 250 000 gylden motsvarende efter daværende kurs ca. kr. 2 500 000.—.

Ærbødigst
J. L. M.

Hr. Mowinckels dementi knytter sig som man ser til den artikkel vi hadde om alvorlige norske forsømmelser på Svalbard og hvor vi hevdet at Norge flere ganger kunde ha sikret sig de hollandske grubene (Barentsgrubene), men at vår utenriksledelse ikke interesserte sig for det. Omsider — skrev vi — blev grubene solgt til Sovjet for et langt høiere beløp enn det Norge kunde fått dem for.

Hr. Mowinckels dementi gir det utseende av, at det eneste avgjorte tilbud Norge har hatt var i 1932, mens hr. Brådlund var sjef for utenriksdepartementet. Prisen skal ha vært 4 mill. gylden.

Men hr. Mowinckel vil ikke nærmere inn på alle de tilbud som forelå i hans regjeringstid, og som ikke bare blev avslått, men også avslått på en slik måte at hollenderne måtte tro at vi var helt uinteressert i en utvidelse av norske besiddelser på Svalbard.

Dog er det dette som er saken.

Allerede 14. mars 1928 forelå det en henvendelse fra det Nederlandske kompani til den norske regjering. Formelt var det et låneandragende på 3 mill. kroner. Dette vilde skaffet oss full kontroll og fullt herredømme over grubene, med forkjøpsrett efter 10 år. Det skulde for øvrig bare inntas norske arbeidere og funksjonærer, mesteparten av materiellet til driften skulde kjøpes i Norge o. s. v., o. s. v.

Dette andragende blev blankt avslått — av daværende regjering Mowinckel. Avslaget var undertegnet av handelsminister Oftedal, men det stod uttrykkelig i hans skrivelse at spørsmålet blev avgjort i en regjeringsskonferanse. Både selve andragendet og kopi av Oftedals skrivelse beror i Handelsdepartementets arkiv, og hr. Mowinckel bør se nærmere på dem.

Videre:

Den 22. august 1929 rettet hollenderne et nytt andragende, dennegang stilet til Svalbardkommisjonen. Også dette blev avslått i en skrivelse undertegnet av kommisjonens formann hr. Meling (Handelsminister i Mowinckels siste regjering). Dette avslag fremkom efter konferanse med regjeringen, som også dengang var Mowinckels. Avslaget henholdt sig til skrivelse fra handelsministeren av 23. mars 1929. Også dette beror i arkivet.

Videre:

14. januar 1930 fremkom hollenderne atter med et tilbud til Handelsdepartementet. Fremdeles avslag. Fremdeles under en regjering Mowinckel.

Hvad enten det her dreiet sig om lån eller kjøp, er realiteten den samme:

hollenderne viser stadig forhandlingsvillighet, de norske myndigheter er ikke interessert. De ikke engang prøver å opta nærmere forhandlinger for å se hvad man kan opnå for å sikre Norge eiendomsrett til, eller i det minste kontroll over, viktige gruber på Svalbard, som kunde underbygge hele vår stilling der oppe.

Videre:

Våren 1931 blev det dannet et konsortium i Stavanger, representert ved direktør Knut Sandve, som vilde kjøpe de hollandske grubene privat. Hollenderne var nu villige til å la grubene gå for 1,5 mill. kr. Senere meddelte de at selv et motbud på 1 mill. kr. vilde bli tatt under overveielse. Det hele avhang nu av en regjeringsgaranti på ½ mill. kroner. Dette blev avslått av Handelsdepartementet. Et tilbud til samme departement om å la den norske stat overta grubene til denne spottpris, blev likeledes avslått. Dette var også i hr. Mowinckels regjeringstid.

En karakteristisk detalj:

19. august 1929 avslo man et tilbud til den norske stat fra Arthur Lewin om kjøp av det lewinske grubefelt. Vi kunde fått det for en gavepris av 15 tusen kr. Vi avslo (Bilag fra Handelsdepartementet av 1931 om Svalbard side 13).

Idag er de hollandske grubene på russiske hender. Mer og mer av Svalbards skatter kommer på russiske hender. Nu er det også 3 ganger så mange russere som nordmenn på Svalbard.

Men hr. Mowinckel «dementerer». Han mobiliserer et utenforstående departement, som sier at det eneste man der «kan sees å ha mottatt», er et tilbud av 1932, altså efterat man hadde forsømt alle de tidligere gunstige anledninger. På det tidspunkt hadde hollenderne formodentlig allerede sikret sig et rundelig tilbud fra Sovjet, som også fikk kjøpt grubene — la gå med at det bare var for 2½ mill. kroner, det er dog over det dobbelte av hvad vi kunde ha fått dem for, hvis vi hadde hatt en fremsynt og våken ledelse.

Det hadde vi dessverre ikke. Og det er dementiet bare en bekræftelse på.

ET DEMENTI

Fra hr. J. L. Mowinckel har vi mottatt dette:

I anledning den artikkel som «ABC» inneholdt om kjøp av de hollandske kullgrubeinteresser på Svalbard, en artikkel hvori også mitt navn var nevnt, har jeg anmodet utenriksdepartementet om en redekjørelse som jeg ber Dem innta i bladet. Den lyder som følger:

Det eneste tilbud om kjøp av nederlandske kullgruber på Svalbard som Utenriksdepartementet kan sees å ha mottatt, er en skrivelse fra baron Ernest de Goldwurm-Verdor, Amsterdam, til den norske legasjon i Haag av 29. mars 1932, i hvilken han på vegne av en bank som badde grubene på hånden, tilbyr dem til den norske regjering for en pris av 4 millioner gylden. Dette tilbud blev av utenriksminister Braadland forelagt Handelsdepartementet til uttalelse i skrivelse av 7 april 1932. I sin svarskrivelse av 28. april 1932 uttalte Handelsdepartementet om dette tilbud følgende:

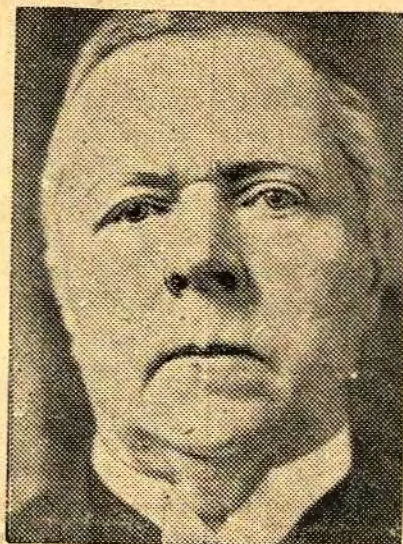
Angående spørsmålet om erhvervelse av de hollandske gruber bemerkes at det av finansielle grunner fortiden synes utelukket at den norske stat kan erverve disse rettigheter.

Ved henvendelse til Handelsdepartementet er det nu blitt opplyst at nevnte departement i skrivelse av 19. mai 1932 underrettet Stortingets Utenriks- og Konstitusjonskomité om ovennevnte tilbud og Handelsdepartementets svar. Komiteen hadde

A.B.C. nr. 47
28 Nov. 1935.

Svalbard i faresonen

Energisk utenlandsk
ekspansjon på
øigruppen og vanlig
norsk forsømmelse

MOWINCKEL:
«Grubene interesserer ikke.»

Gruben som Norge
kunde fått billig men
lot gå til Sovjet av
makelighetshensyn

**Sysselmannen har ikke
opsynsbåt og henvises
av utenrikskomiteen til
leilighetsskyss med kul-
båter**

**Over 3 ganger så mange
russere som nordmenn
på Svalbard**

LYKKE:
«Ikke mig heller.»

en morgenavis uttrykket «en nyhet av dimensjoner». Og videre leser vi («Nationen»): «Her står vi foran muligheter av den største rekkevidde, og innen kort tid kan det være en kjensgjerning, at Norge er et av verdens oljeland.»

Det høres fantastisk, men det er sant.

* * *

Den lykkelige fremtid som fantasien — her en meget noktern fantasi — således ruller op for oss, er imidlertid ikke uten skyggesider. Svalbard har vi, og kullene. Nu også en metode til å lage olje av dem. Det vi mangler er sikkerhet for fremtiden, og det er dessverre ikke det minst vesentlige. Det kan hende det vil vise sig at det vil bli lettere for oss å utvinne olje av kull enn å få tak i kullene.

* * *

Først noen ord om forholdene og utviklingen i Nordishavet i det hele tatt. Om Norges grove forsømmelser der oppe og om andre lands farlige aktivitet.

Gjennem lang tid har vi hatt bruksrettigheter på Novaja Semlja. Nu har vi ikke lov til å fange der. Vi kunde fått Frantz Josefs Land hvis vi hadde vært snare nok i vendin-

gen og benyttet oss av at det var vi som hadde opdaget, utforsket og utnyttet landet til fangst. I 1926 erklærte Sovjet sig for sektor-prinsippet, og i 1929 tok det landet i besiddelse. Dermed har vi tapt det.³⁾ Victoria-øia er også opdaget og brukt av nordmenn. I 1932 tok russerne øia, og dermed var vi ferdige der.

Alt slikt er tradisjon i norsk utenrikspolitikk. Ifjor blev daværende statsminister J. L. Mowinckel spurt av en avis i Oslo om Norge vilde okkupere Ingrid Christensens Land, som vi hadde opdaget. Nei, det har vi ikke tenkt på, svarte statsministeren. Norges statsministre tenker aldri på slikt.

I 1907 var det en del uroligheter på Svalbard. Den britiske regjering sendte da en henvendelse til Norge og had oss om å overta suvereniteten over øi-gruppen. J. L. M.'s forgjenger (Løvland) svarte prompte: Takk som byr, men på de ismarkene skal vi såmen ikke ha noen pengeutlegg. Det «slapp» vi da også.⁵⁾ Vi slapp også noe ytterligere bry med de opdagelser Sverdrup gjorde nordøst for Grønland. Canada har tatt bryet og utleggene — og landet.

Men blandt de mange avbalanserte og kloke har norsk utenrikspolitikk heldigvis hatt en særling av en

HORNSRUD:
«Og heller ikke mig.»

baron. Han het Wedel og fant en dag ut at Norge skulde ha en koloni i Afrika, og han var endog sikker på å kunne skaffe oss den. Her hjemme sa man at mannen var blitt gal. Han måtte også gi sig.

(Forts. side 9).

Et telegram fra London forteller at det er funnet en helt tilfredsstillende metode til å fremstille olje av kull. Også i Tyskland har man arbeidet nøye og systematisk med dette problem, som nu står foran sin endelige løsning. I det engelske telegram bruker

ertert eller en visser-

gav oss en Brahms-

Robin

tendens tjener liver.

med

K: T.L.

ad litt

Sval-

La oss verne om kullene våre.

Politiken m: 179.

1 juli 1923.

— Er du nu blevet fotograferet, inden du skal ud at rejse?
— Ja, men det er ikke noget særlig godt Billede.
— Nej, det er vel kun lige til Paa".

Rigsdagsdelegationen afsejlede i Gaar til Grønland.

Opsigtvækkende Udtalelser af Zahle om Norges Anerkendelse af vor Suverænitæt over Grønland.

Danmark støttede paa Fredskonferencen i Paris de norske Krav paa Spitsbergen og fik til Gengæld Anerkendelse af den grønlandske Suverænitæt.

Den ny Grønlandsfarer *Gertrud Rask* laa i Gaar Morges fin og nyfærdig paa sin Plads ved Grønlandske Handels Kajer, parat til at gaa ud paa sin første Langfart. Dens fire Master var pyntet med alle de brogede Signaflag, Skibet ejede, og fra Bagstavnen vinkede Splitflaget et muntert Velkommen til Passagerer, der skulde gøre den lange Rejse med, og til de mange nærmere og fjernere Paarørende, der var indbudt til de første Timer af Turen, fra Kjøbenhavn til Helsingør.

Om Bord paa »Gertrud Rask«.

I den sidste halve Time, før Skibet skulde gaa, var Grønlandske Handels Plads én stor Myretue. Alle de kendte Ansigter, der viser sig, naar Grønlandsskibene skal afgaa, var mødt op. De otte Rigsdagsmænd, for hvis Skyld Turen arrangeres, var alle mødt i god Tid. De var nede i Kabytterne for at orientere sig. *Gertrud Rask* er kun en lille Baad, knapt 900 Tons, og der er ikke altfor megen Plads om Bord.

Blandt de mange, der fulgte, saa vi Grønlands Minister, Indenrigsminister *Kragh* med Frue og Datter, fhv. Borgerrepræsentant Frk. *Thora Daugaard*, Grosserer *Severin Petersen* og Frue, Landtingsmand *Effersø*, Folketingsmand *A. C. Meyer* og flere af Grønlandske Handels Embedsmænd.

Kl. 10,03 blev Landgangen halet ind, og *Gertrud Rask* svingede langsomt ud i Havnebet. Folketingsmand *Zahle* vinkede til sin Frue, der var blevet tilbage paa Kajen, med en stor Buket røde Roser, og Folketingsmand *Lemvig-Müller* svang ihærdigt tre Bundter Evighedsroser af Tej, som en

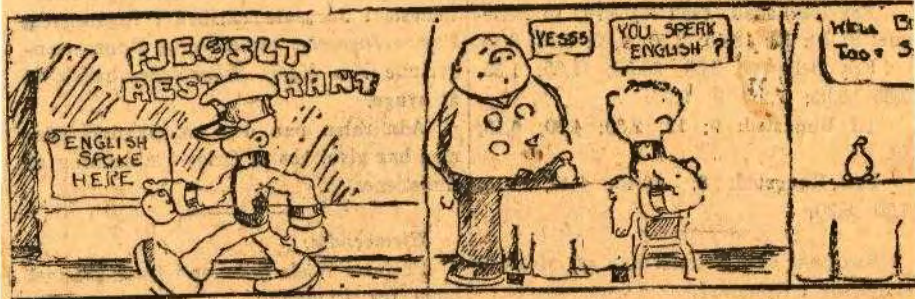
kvindelig Slægtning i sidste Øjeblik havde kastet ind over Rælingen. Og saa var Færden begyndt.

Turen op gennem Sundet forløb paa den fornøjeligste Maade. Man gik rundt og saa paa Forholdene, snakkede med Kaptajn og Stewart og gjorde sig sine Overslag over, hvorledes Chancerne var for en behagelig Rejse. Stor Glæde vakte det blandt Rigsdagsmændene, da det Rygte pludselig hredte sig, at Kaptajnen havde givet streng Ordre til at spare paa det ferske Vand, ikke saa meget direkte, som fordi han havde tilføjet, at i øvrigt var Forsyningerne saa rigelige, at de ikke kunde tænkes at slippe op. Et tilfældigt Blik ind i Lagerrummene syntes at bekræfte denne Optimisme.

Interview med fhv. Statsminister Zahle.

En Æressag, at Eskimoerne har taalclige Levevilkaar.

Vi træffer fhv. Statsminister *Zahle* i Kaptajnens Kabyt, der under Rejsen er reserveret ham og det andet radikale Medlem, fhv. Kirkeminister *Th. Povlsen*. Det er en meget rummelig Kabyt, i Øjeblikket ganske vist lidt uryddelig. Paa Bordet flyder det med Pakker af forskellig Form og Størrelse, Cigaretæsker, Bolsjedaaser og smaa Byldter med manglefarvede Silkebaand. I et Hjørne ligger to-tre mægtige Stabler Billedbøger, en Gave fra Hegel i Gyldendalske, som til Vinter vil vække Glæde i mange Jordhytter rundt om i de mørke,

Den amerikanske Midshipman-Tegner sk

grønlandske Fjorde. Hr. Zahle er ivrigt beskæftiget med at bringe Orden i Kaos. Han faar dog Tid til et hastigt Afskedsinterview.

— Det var jo Dem, spørger vi, der i Folketinget først rejste Kravet om, at Rigsdagen skulde have Lejlighed til ved Selvsyn at sætte sig ind i Forholdene paa Grønland. Hvad er det nu Deres Hensigt at opnaa ved denne Rejse?

— Jeg gaar ud fra, svarer Hr. Zahle, at de forskellige Rigsdagsmænd hver har sine specielle Interesser. Min Kontubernal, Pastor Poulsen, interesserer sig naturligvis særlig for Kirke- og Skoleforholdene. De Landmænd, der deltagere i Rejsen, vil formentlig undersøge, om der paa den smalle Landstrimmel mellem Havet og Indlandsisen er Græs nok til, at den saa meget omtalte Renavl og Faareavl i større Stil kan etableres. Forretningsmændene vil søge opklaret, om Fiskeriets Produkter kan behandles og afhændes paa en mere hensigtsmæssig Maade, end det nu er Tilfældet. Den Opgave, jeg stiller mig, er at undersøge, om den Levefod, hvorpaa vi holder de af os umyndiggjorte Eskimoer, er forsvarlig. Vi aftager deres Produktion til en af os fastsat Pris, og de kan fra Omverdenen kun faa, hvad vi vil sælge til dem, og dér er det ogsaa os, der fastsætter Prisen. Det maa derfor være en *Æressag og en Samvittighedssag* for os, at Resultatet bliver taalelige Levevilkaar for Befolkningen deroppe.

Spitzbergen og Grønland.

— Hvad mener De om Suverænitetsspørgsmaalet?

— Den Sag ligger ganske klart, takket være Udenrigsminister Erik Scavenius' klare og forudseende Behandling af den. Danske Opdagelsesrejsende har i Løbet af de sidste Aarhundreder undersøgt og i det væsentlige kortlagt hele Grønland, ogsaa de ubeboede Egne. I 200 Aar har vi haft Kolonier deroppe. Paa dette Grundlag benyttede Udenrigsminister Erik Scavenius, da de vestindiske Øer blev overdraget til Amerikas forenede Stater, Lejligheden til at faa Fristaternes Anerkendelse af Danmarks Overhøjhed over Grønland.

I Krigens Tid var der ikke Lejlighed til at gaa videre i denne Sag. Men saa snart Vaabenstilstanden i 1918 var sluttet, tog Erik Scavenius Sagen op til ny Overvejelse, og allerede i Begyndelsen af 1919 tilskrev han vor Gesandt i Paris, Kammerherre Bernhoft og anmodede ham om paa Fredskonferencen at have sin Opmærksomhed henvendt paa, at skaffe Magtens Anerkendelse af Danmarks Overhøjhed over hele Grønland. Dog indskærpede Erik Scavenius ham at gaa frem med Forsigtighed, for at der ikke fra nogen Side skulde blive rejst Spørgsmaal om at bruge

ge om at anerkende vor Overhøjhed over hele Grønland.

Den daværende norske Udenrigsminister, den udmærket kloge Hr. Ihlen, tog, da dette blev forelagt ham af Kammerherre Krag, nogle Dages Anstand for at overveje det og formentlig for at konferere med sine Kolleger i Ministeriet om Sagen. Da Fristen var gaaet, erklærede Udenrigsminister Ihlen, at Norge ikke vilde gøre nogen Vanskeligheder med Hensyn til Danmarks Suverænetet over Grønland. Umiddelbart derefter instruerede Udenrigsminister Erik Scavenius Kammerherre Bernhoft om at støtte Norge i Sagen angaaende Spitzbergen. Man vil altsaa se, at der, saaledes som jeg ogsaa for nogle Maaneder siden har udtalt det fra Folketingets Talerstol, ligefrem er ydet Norge en Genydelse for dets Anerkendelse af Danmarks Suverænetet over Grønland.

Norges berettigede Næringsinteresser.

— Hvorledes mener De da nu, at Danmark bør stille sig overfor Norge i det grønlandske Spørgsmaal?

— Vi skal indrømme Norge alt, hvad der paa nogen Maade er foreneligt med vor Overhøjhed over Grønland, for saa vidt naturligvis Nordmændenes hidtidige Virksomhed ved Grønland gør det berettiget, og saa skal vi styre Grønland paa bedst mulig Maade. Det er ikke min Opfattelse, at Grønland skal betragtes som en Rigdomskilde for Danmark. Det var godt, om Grønland kunde blive en Rigdomskilde, det er ikke sandsynligt, men det er heller ikke det vigtigste. Nej, jeg ser saadan paa det, at det er en Æressag for Danmark, der i 200 Aar har arbejdet paa Landets videnskabelige Undersøgelse og Kortlægning og paa Befolkningens Undervisning og kulturelle Udvikling, nu at føre denne Opgave til Ende. Vor Ret dertil kan ikke bestrides med nogen Grund, især ikke af Nordmændene, der for faa Aar siden selv har anerkendt den.

En Afskedsfrokost.

Da Gertrud Rask var udfor Hveen, blev der serveret en splendid Frokost. Handelens Chef, Hr. Daugaard-Jensen, bød Velkommen og Indenrigsminister Kragh holdt en kort Tale, hvori han udtalte Haabet om, at denne Rejse, der var begyndt under saa gode Avspicier, maatte bidrage til at gøre det muligt for Rigsdag og Regering at styre Grønland saaledes, at Befolkningens Tarv varetoges til Ære for os hernede. Folketingsmand Vanggaard takkede paa Rigsdagsdelegationens Vegne. Han oplæste et Telegram fra Kongen og proponerede et Svar, som Forsamlingen bifaldt.

Kl. 1 var man naaet ud for Helsingør. En Motorbaad lagde til og tog de 30—40 Gæster om Bord. En

saa meget omtalte Renavl og Faare-
avl i større Stil kan etableres. For-
retningsmændene vil søge opklaret,
om *Fiskeriets Produkter* kan be-
handles og afhændes paa en mere
hensigtsmæssig Maade, end det nu
er Tilfældet. Den Opgave, jeg stil-
ler mig, er at undersøge, om den
Levefod, hvorpaa vi holder de af
os umyndiggjorte Eskimoer, er
forsvarlig. Vi aftager deres Pro-
duktion til en af os fastsat Pris, og
de kan fra Omverdenen kun faa,
hvad vi vil sælge til dem, og dér
er det ogsaa os, der fastsætter Pri-
sen. Det maa derfor være en
Æressag og en Samvittighedssag
for os, at Resultatet bliver taalelige
Levevilkaar for Befolkningen der-
oppe.

Spitzbergen og Grønland.

— Hvad mener De om Suveræ-
nitetsspørgsmaalet?

— Den Sag ligger ganske klart,
takket være Udenrigsminister Erik
Scavenius' klare og forudseende
Behandling af den. Danske Opda-
gelsesrejsende har i Løbet af de
sidste Aarhundreder undersøgt og
i det væsentlige kortlagt hele Grøn-
land, ogsaa de ubeboede Egne. I
200 Aar har vi haft Kolonier der-
oppe. Paa dette Grundlag benytte-
de Udenrigsminister Erik Scave-
nius, da de vestindiske Øer blev
overdraget til Amerikas forenede
Stater, Lejligheden til at faa Fri-
staternes Anerkendelse af Dan-
marks Overhøjhed over Grønland.

I Krigens Tid var der ikke Lej-
lighed til at gaa videre i denne Sag.
Men saa snart Vaabenstilstanden i
1918 var sluttet, tog Erik Scavenius
Sagen op til ny Overvejelse, og al-
lerede i Begyndelsen af 1919 til-
skrev han vor Gesandt i Paris,
Kammerherre Bernhoft og anmo-
dede ham om paa Fredskonfere-
ncen at have sin Opmærksomhed
benvendt paa, at skaffe *Magternes
Anerkendelse af Danmarks Over-
højhed over hele Grønland. Dog
indskærpede Erik Scavenius ham
at gaa frem med Forsigtighed, for
at der ikke fra nogen Side skulde
blive rejst Spørgsmaal om at bruge
Grønland som Kompensationsob-
jekt for den danske Del af Slesvig,
der skulde overgives til Danmark.*
Paa Grund af, at dette Hensyn
maatte tages, forløb der nogen Tid,
men i Sommeren 1919 kunde Kam-
merherre Bernhoft indberette her-
til, at *Spørgsmaalet om Norges Ret
til Spitzbergen forelaa for Konfe-
rencen.*

Udenrigsminister Erik Scave-
nius handlede da hurtigt og ener-
gisk. Han lod den danske Gesandt
i Kristiania, Kammerherre Krag,
meddele den norske Udenrigsmini-
ster, at Danmark var villig til paa
Fredskonferencen at støtte de nor-
ske Interesser paa Spitzbergen, men
samtidig anmodede Danmark Nor-

lige frem er ydet Norge en Gen-
tydelse for dets Anerkendelse af
Danmarks Suverænetet over Grøn-
land.

Norges berettigede Nærings- interesser.

— Hvorledes mener De da nu,
at Danmark bør stille sig overfor
Norge i det grønlandske Spørgs-
maal?

— Vi skal indrømme Norge alt,
hvad der paa nogen Maade er for-
eneligt med vor Overhøjhed over
Grønland, for saa vidt naturligvis
Nordmændenes hidtidige Virksom-
hed ved Grønland gør det beretti-
get, og saa skal vi styre Grønland
paa bedst mulig Maade. Det er ikke
min Opfattelse, at Grønland skal
betragtes som en *Rigdomskilde for
Danmark*. Det var godt, om Grøn-
land kunde blive en Rigdomskilde,
det er ikke sandsynligt, men det er
heller ikke det vigtigste. Nej, jeg ser
saadan paa det, at det er en *Æres-
sag for Danmark*, der i 200 Aar har
arbejdet paa Landets videnskabe-
lige Undersøgelse og Kortlægning og
paa Befolkningens Undervisning og
kulturelle Udvikling, nu at føre
denne Opgave til Ende. Vor Ret
dertil kan ikke bestrides med no-
gen Grund, især ikke af Nordmæn-
dene, der for faa Aar siden selv har
anerkendt den.

En Afskedsfrokost.

Da Gertrud Rask var udfør
Hveen, blev der serveret en splen-
did Frokost. Handelens Chef, Hr.
Daugaard-Jensen, bød Velkommen
og Indenrigsminister Kragh holdt
en kort Tale, hvori han udtalte
Haabet om, at denne Rejse, der var
begyndt under saa gode Avspicier,
maatte bidrage til at gøre det mu-
ligt for Rigsdag og Regering at
styre Grønland saaledes, at Befolk-
ningens Tarv varetoges til Ære for
os hernede. Folketingsmand Vang-
gaard takkede paa Rigsdagsdelega-
tionens Vegne. Han oplæste et Te-
legram fra Kongen og proponerede
et Svar, som Forsamlingen bifaldt.

Kl. 1 var man naaet ud for Hel-
singør. En Motorbaad lagde til og
tog de 30—40 Gæster om Bord. En
Uendelighed af Vinken og Raaben,
og til sidst „Der er et yndigt Land“,
sunget paa Motorbaaden og paa
Skitet. Splittlaget i Bagstavn
kippede til Farvel. Og saa vendte
„Gertrud Rask“ Stævnen ret Nord.

Lille Boulevardbane- jubilæum.

I Dag er det fem Aar, siden Boulevard-
banen aabnedes for Trafik.

I Begyndelsen gik kun Kystbanens og
Klampenborgbanens Tog den Vej, og der
var kun et halvt Hundrede Tog daglig.
Men den 1. Oktober 1921, da den gamle
Nordbanestation blev nedlagt, kom ogsaa
Nordbanens Tog ind paa Boulevardbanens